

EKOLOŠKO BUDNA JAVNOST

Bog me varuj prijateljev,
sovražnikov se bom že sam.
(Eugene Ionesco)

Nekoč sem zapisal, da govoriti o potrebi po ekološkem »ozaveščanju« nima prav nobenega smisla več. V Sloveniji in še posebej v naši občini smo že zdavnaj prekorčili prag, pred katerim civiliziranih barbarov ne skrbi, kaj se dogaja z njihovim okoljem. V večini naših bratskih republik se jim o katastrofah, ki jih še čakajo, niti ne sanja, pri nas pa »ozaveščanja« ne potrebujemo več! Mi potrebujemo ekološko budno javnost. In kaj naj bi to pomenilo? Če malo karikiram, lahko rečem, da je ekološko »ozaveščena« javnost sposobna doumevati grožnje, ki grozijo okolju, sposobna je bolj ali manj poudarjeno tožiti in se zgražati nad onesnaževalci, voljna je opozarjati in trkati na človeško vest, ne brani se niti kakšnega prepira na domačem dvorišču. Ekološko budna javnost pa ni več pripravljena čemeti za zapečkom in le jokavo opozarjati: ta javnost hoče in je sposobna odkrivati stare in prihajajoče onesnaževalce, sposobna je jasno in natančno izreči svoje interese, upa si odločno zahtevati, zna se učinkovito organizirati. Takšna javnost seveda ne nastane v časovnem in družbenem vakuumu, ampak je neločljivo povezana s splošnimi družbenimi procesi, pretresi in premiki. Predvsem pa je njeno nastajanje povezano s prisotnostjo ali odsotnostjo demokracije, to je vladavine ljudstva. Povezava je jasna: bolj je družbena ureditev (režim) totalitarna, manj so ljudje sposobni ohranjati naravno ravnovesje v svojem okolju. In obratno: manj je družba totalitarna, bolj ji uspeva preprečevati negativne učinke prejšnjih ekoloških zablod in preprečevati nastajanje novih. Naravni zakoni se pač ne obnašajo tako, kot bi od njih zahtevala določena družbena ureditev. PCB ali radon 222 se gladko požvižgata na zahteve, da bi

morala upoštevati mesto, kjer uradujeta: v socializmu ali kapitalizmu. Obstoj naravnih in družbenih zakonov lahko sicer zanikamo, odpraviti ga pa ne moremo. Lep zgled tovrstne zablode najdemo v (še danes marsikje ne preseženi) trditvi, da zakoni blagovne produkcije v socialistični družbi ne veljajo več.

Zastonj je upati, da je obstoj ekološko budne javnosti možen, ne da bi bila ta organizirana. Forme so različne, V Sloveniji so trenutno najbolj popularna ekološka društva oziroma društva za varstvo okolja. Mnenja o njihovi učinkovitosti so različna. Nekateri trdijo, da so ponesrečena oblika institucionalizacije ekološkega gibanja, ki da lahko prav v formi spontanosti doseže največje uspehe – vsako organiziranje bojevitih ekologov pa naj bi pomenilo tudi že začetek razkroja. Trditev seveda ni iz trte zvita, saj ima globoke zgodovinske in teoretske temelje. Za današnjo rabo naj omenim le dejstvo, da vsaka institucionalizacija neizbežno pripelje do notranjih trenj v gibanju, do frakcijskih bojev, karizmatičnih ambicij, teženj po prevzemu »oblasti«, birokratizacije, strogih ločevanj funkcij, do nenačelnega paktiranja z drugimi družbenimi silami in gibanji ter nenazadnje do vedno večje kontrole, pritiskov in vplivov represivnih aparatov države, zlasti če gibanje deluje na takoimenovanem mejnem področju. To pa pri nas ekologija še vedno je.

Drugi, zagovorniki organiziranja ekoloških gibanj v društva, poudarjajo predvsem dejstvo, da nobenega družbenega cilja ni mogoče doseči le s spontanostjo, z anarhičnimi in nepovezanimi akcijami podobno mislečih itd. Po njihovem je pomembno, da se energija in znanje posameznikov čim bolj razumno razporedita, da se vloge razdelijo in se vzpostavijo kolikor toliko formalizirana notranja razmerja v gibanju.

To drugo mnenje je prevladalo tudi v velenjskem »ekološkem gibanju«, rezultat pa bo skorajšnja ustanovitev društva. Kaj kmalu bomo videli, ali je bila odločitev pravilna!